

Byggnadsminnesförklaring av fastigheterna Kungsgården 3 och 5,  
Arboga

Kvarteret Kungsgården har fått sitt namn efter den kungsgård, som anlades i Arboga vid 1500-talets mitt. Den fungerade bl a som residens och avelsgård. 1634 hade hela det nuvarande kvarteret Kungsgården jämte residenset på nuvarande rådhusomten överlåtits åt Arboga stad. Eftersom staden underlät att bebygga kv Kungsgården, vilket vid denna tid utgjordes av ett till residenset hörande trädgårdsområde, kom kvarteret genom ett kungligt beslut att överföras i enskild ägo. Sedan slutet av 1600-talet har fastigheterna i kvarteret tillhört olika näringsidkare i staden. Genom rivning av äldre träbebyggelse som ersatts av byggnader, vilka svarar mot nya verksamheter och behov, har kvarteret ändrats framför allt under 1800-talets andra hälft. Bebyggelsen på fastigheterna Kungsgården 3 och 5 utgör en mycket värdefull bebyggelsemiljö, som väl speglar en arkitektonisk och stadshistorisk utveckling från tidigt 1700-tal till senaste sekelskiftet.

Byggnaderna

Fastigheten Kungsgården 3

*hus I*  
Hus I, som ligger i anslutning till Rådhusgatan, är ett envåningshus med inredd vindsvåning. Dess tak är belagt med enkupigt tegel. Gatufasaden är slätputsad och avfärgad i gult.

*Hus II*  
*högning*  
*bostäder*  
Hus II, beläget i anslutning till Rådhusgatan och Kapellgatan, är ett envånings trähus med inredd vindsvåning under brutet tak med tvåkupigt tegel. Hus II är mot öster hopbyggt med hus I. Gårdsfasaden har samma puts som gatufasaden. Huset ritades av arkitekten C F Åbom och uppfördes 1878-79 för Mälarbanken. Det inrymmer idag tidningsredaktion samt bostäder.

*Wettergrenska*  
*huset*  
*1857*  
Hus III, det s k Wettergrenska huset är en vinkelbyggnad i två våningar under ett flackt sadeltak, täckt med enkupigt tegel. Det fir markerat på 1857 års karta och har tillkommit för att tjäna som bar lokal. Fasaden är klädd med locklistpanel och målad i blek gul kul

*Magasin*

Hus IV är ett tvåvånings timrat och rödfärgat magasin under sadeltak med enkupigt tegel. Timret står bart mot ån, i övrigt är väggarna klädda med locklistpanel. Magasinet vilar på en kallmurad naturstensgrund. Det kan vara uppfört redan i slutet av 1600-talet eftersom bodar för ammunitionsförvaring uppfördes år 1682 vid Arboga lastbro.

*Ekonomi*

Husen nr V-VII bildar en sammanhängande länga av ekonomibyggnader. De är uppförda i en och en halv våning under sadeltak med enkupigt tegel. Byggnaderna V och VI har en öst-västlig orientering, av vilka nr VI är timrad och saknar panel, nr V är uppförd i plankonstruktion med väggar i locklistpanel. Hela längan är rödfärgad och har tjärade dörrar. Grunden är av kallmurad huggen sten. Den östra timrade delen återfinns på 1857 års karta, medan längan i dess helhet redovisas på 1879 års stadskarta.

*Förbindelse*

Mellan längans nordflygel och magasinsbyggnaden IV finns en förbindelse (VII) i rött timmer under sadeltak med enkupigt tegel. Längan finns med på 1857 års stadskarta.

#### Fastigheten Kungsgården 5

Hus I, beläget Kapellgatan - Labron, är ett timmerhus i två våningar under sadeltak, täckt med enkupigt tegel. Byggnadens fasad har locklistpanel och listverk i gult samt vita pilastrar.

Hus II (mot Labron) uppfördes efter ritningar från 1892 och är ett putsat tegelhus i en och en halv våning. Taket är ett plåtklätt sadeltak med skivtäckning.

Gårdsrummet med kullerstensbeläggning utgör en väsentlig karaktäristisk och sammanhängande del av den bebyggda miljön.

Bebyggelsen med gårdsmiljö på fastigheterna Kungsgården 3 och 5 utgör en viktig, representativ och berättande del av den gamla stadsmiljön vid Arbogaån. Byggnaderna utgör ett värdefullt exempel på såväl den stadshistoriska som den arkitektoniska utvecklingen i Arboga stad och bevarar egenarten hos gången tids byggnadsskick.

Den samlade bebyggda miljön får med hänsyn härtill anses vara synnerligen märklig och äga ett framträdande kulturhistoriskt värde.

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 1 § lagen om byggnadsminnen (1976:440) rubr fastigheter för byggnadsminne.

Enligt 2 § nämnda lag meddelar länsstyrelsen följande skyddsföreskrifter:

- 1) Byggnaderna på fastigheterna får inte rivas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.

- 2) Byggnaderna skall underhållas så att de inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar.
- 3) Det på bilagda situationsplan markerade skyddsområdet (bilaga 1) får inte bebyggas eller förändras utan länsstyrelsens tillstånd. Det skall hållas i ett sådant skick att gårdsrummets och byggnadernas karaktär och utseende inte förvanskas.

Länsstyrelsen lämnar råd och anvisningar i fråga om vård och underhåll av bebyggelsen och övrigt som berörs av skyddsföreskrifterna.

Om ändring av byggnadsminnet i strid mot meddelade skyddsföreskrifter finnes nödvändig för att byggnaderna skall vara till nytta eller om sådan ändring eljest kan anses påkallad av särskilda skäl, får länsstyrelsen enligt 3 § lagen om byggnadsminnen meddela tillstånd därtill.

Enligt 14 § lagen om byggnadsminnen gäller detta beslut omedelbart även om det överklagas.

ej här / Detta beslut kan överklagas hos kammarrätten, se bilaga (formulär nr 5).

Beslut i detta ärende har fattats av styrelsen.

I beslutet deltog landshövding Karl-Lennart Uggla jämte ledamöterna Arne Andersson, Gerd Axelson-Önsten, Börje Berglund, Birger Broström, Hans Hammar, Åke Hillman, Bengt Lagercrantz, Mary Leksell, Sven Malmer, Birger Jarl Persson, Olle Persson, Elizabeth Salomonsson och Mariar Wallin.

I den slutliga handläggningen deltog även  
länsråd Gösta Larsson  
förste länsassessor Jan Pesula  
länsarkitekt Bengt Wignell

*K-L Uggla*  
K-L Uggla

*Henry Simonsson*  
Henry Simonsson

Kopia till

riksantikvarieämbetet  
byggnadsnämnden i Arboga kommun  
läns museet  
nordiska museet

Inom lsty: PJ, PP, PL

# ARBOGA KOMMUN

## Kungsgården 3 och 5

Dnr 11.392-74-77

SITUATIONSPLAN

Reviderad 88.02.05

Skala 1:400

